

V *Spoločenskej zmluve* Jeana-Jacqua Rousseaua je táto postupnosť: právo, človek, štát, ľud, sila, príroda, spoločnosť, telo, občan.

V Robespierrových listoch to už vyzerá celkom ináč: ľud, moc, sloboda, zhromaždenie, ústava, právo, princíp, republika, revolúcia, nepriateľ.

U Saint-Justa je to podobne, a predsa ináč: sloboda, ústava, republika, poriadok, nepriateľ, štát, občan, zločin.

Hébert zosobňuje svojskú zmes sansculotských hesiel a vulgárno-plebejskej štylizácie: jebať, sansculoti, republika, výbory, Paríž, kurva, ľud, nepriateľ, zradca, sloboda.

Zaujímavým príkladom, ako sa kryštalizovali niektoré slová, sú výsledky bádania slovnej zásoby Saint-Justa. Takto v jeho slovníku fungovali dve slová: ľud a tyran.

Východiskom je ľud stojaci proti tyranovi, ktorý sa odieva do najrozličnejších šiat, nikdy nie je nahý. Tyranom je kráľ, nepriatelia francúzskeho ľudu, cudzinci, barbari, sprisahanci, aristokracia, stúpenci monarchie, prívrženci tyranie.

Záverom môže byť veta tvrdiaca, že ľud sa skladá z tých, čo nikdy nezradili republiku. Spomínaná štúdia skonfrontovala ľud s pojmom vlády, proti ktorej stojí (je to ešte pred prevzatím moci jakobínmi):

Teda ľud stojí, alebo má stáť proti úradom, administratívnym orgánom, vláde, ľudom v postavení, proti skrytým silám, funkcionárom, štátu, proti akejkoľvek moci, armáde, vojakom. Inými slovami, ľud stojí proti všetkým, ktorým sa podarilo preniknúť do výkonného aparátu štátu, ktorý predstavuje necnosť. A zároveň ľud sám (*le peuple*) sa stal cnosťou, normou cnosti.

Podľa predstáv Saint-Justa (na okraj pripomeňme, že si nezmenil priezvisko na Just) je ľud francúzskym národom (*la nation*), a to jeho republikánskou časťou, alebo aj jeho ušľachtilou časťou.

Mnohé slová akoby boli zo slovníka vyčiarknuté, vyhodené. Nastala tak trochu uvoľnená éra, v ktorej nové slovné nobilitácie sprevádzala proskripcia.

Do istej miery to možno pochopiť prinajmenej ako reakciu. Hneď po zvrhnutí feudálneho systému nasledovalo odstraňovanie feudálnych pozostatkov a medzi nimi predovšetkým tých najočividnejších – slov.

Poslanci zhromaždenia si dávali čertovský pozor, len aby nepoužili dajaké zakázané slovo. Nie preto, žeby sa báli sankcií, alebo nielen preto. Pôsobil tu akýsi fetišizmus, ktorý im prikazoval takmer veriť, že záhuba zakázaných slov sa zároveň stane záhubou zriadenia, ku ktorému sa viažu. Chápali sa ako provokácia vo vzťahu k novému poriadku. Týkalo sa to najmä titulov. Oslovené osoby, ktoré si práve vybojovali rovnosť, prijímali titul ako facku. Prihodili sa aj zábavné situácie. Keď poslanec za tretí stav Le Chapelier vystrihal v Národnom zhromaždení pred vplyvom, aký by na provinčné zhromaždenia mohli mať „seigneurs“, okamžite ho napomenul predstaviteľ šľachty de Bousmard; tituly boli zrušené, teda už niet „seigneurs“.

Oslovenie „pán“ a „pani“ bolo odstránené a nahradené „občanom“. Niektorí dokonca aj túto formu pokladali za málo demokratickú a nadväzovali na rímsku tradíciu: „Nový Novákovi, *salve!*“

Postupne vzrastalo uvedomovanie si magickej úlohy slova, najmä v čase urputných frakčných bojov. Slovná ekvilibristika často zahaľovala vlastné či cudzie náhľady v úsilí vyzdvihnúť kvality svojej strany či potupiť protivníka.

Z tohto hľadiska je zaujímavá nasledujúca výpoveď: „Ešte raz opakujem, že sme sa príliš často stávali obeťou slov: kvôli slovám boli utvorené jednotlivé strany, tie strany nás potom rozdelili a rozdelených rozdrobili a oslabili. Koľko slov sa len vynašlo od začiatkov